

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри доц. В.С. Корнят

**Силабус з навчальної дисципліни «Загальна та вікова психологія»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Загальна та вікова психологія
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота
Викладач (-і)	Субашкевич Ірина Романівна – канд. психол. наук., доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Співак Уляна Ярославівна – асистент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	ел. пошта: iryna.subashkevych@lnu.edu.ua Uliana.Spivak@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Вівторок 10.00-12.00 год. (Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7) Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/zahalna-ta-vikova-psykholohiia-fps-11s
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Загальна та вікова психологія» є нормативною дисципліною з спеціальності 231 Соціальна робота для освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається в 1 семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Коротка анотація дисципліни	<p>Курс «Загальна та вікова психологія» призначено для студентів першого курсу спеціальності 231 «Соціальна робота» денної та заочної форми навчання.</p> <p>Предметом висвітлення є психічні явища, закономірності психічного розвитку людини на різних етапах її індивідуального життя.</p>
Мета та цілі дисципліни	<p>Мета курсу: розширення фундаментальних психологічних знань студентів з питань загальної психології, особливостей психіки людини та її структури, властивостей функціонування пізнавальних психічних процесів, особливостей емоційно-вольової та індивідуально-типологічної сфер, механізмів становлення особистості та її взаємодії з соціальним середовищем; забезпечення майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників теоретичними знаннями з основ вікової; озброєння студентів знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; ознайомлення студентів із знаннями щодо закономірностей та особливостей навчання і виховання, а також здійснення практичної підготовки студентів для роботи з людьми різних вікових категорій.</p>
Література для вивчення дисципліни	<p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.для студ. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – [3-тє вид.]. – К.: Центр учбової літ-ри, 2009. – 1007 с. 2. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – Київ: Каравела, 2007. – 400 с. 3. Заброцький М. Основи вікової психології: Навч. посібник / М. Заброцький. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2003. – 112 с. 4. Загальна психологія : навч. посібник. - Київ : Центр учбов. літ., 2017. - 296 с. 5. Загальна психологія. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Підручник. — К.: Каравела, 2019. — 464 с. 6. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 7. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія / В. П. Кутішенко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 125 с. 8. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посібник. - Київ : Центр учбов. літ., 2018. - 272 с. 9. Поліщук М. Вікова та педагогічна психологія / М. Поліщук. – Суми: Університетська книга, 2010. – 325 с. 10. Психологія: підручник // за заг. ред. Т. Б. Партико Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Київ: Ін Юре, 2014. - 665 с 11. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. А. Василенко. – Київ: Академвидав, 2005. – 360

	<p>с.</p> <p>12. Савчин М.В. Загальна психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин. – К. : Академвидав, 2011. – 464 с.</p> <p>Допоміжна</p> <p>13. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. – НВП «Інтерсервіс». – 235 с. – Режим доступу до ресурсу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf</p> <p>14. Партико Т. Б. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.</p> <p>15. Субашкевич І. Р. Вплив сімейного виховання на формування ціннісних орієнтацій підлітків [Електронний ресурс] / І. Р. Субашкевич, Х. Т. Сеньків. // Інноваційна педагогіка. – 2020. – С. 196–201. – Режим доступу до ресурсу: http://www.innovpedagogy.od.ua/21-2.</p> <p>Інтернет-ресурси</p> <p>16. https://pidru4niki.com/1315091037299/psihologiya/psihologiya_simyi</p> <p>17. https://stud.com.ua/37655/psihologiya/diagnostika_diadne_vidnosin</p> <p>18. http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/ (Наукова бібліотека імені Стефаника)</p>
Обсяг курсу	<p><u>Денна форма навчання:</u> 96 години аудиторних занять. З них 48 години - лекцій, 48 години - практичних занять та 84 годин самостійної роботи</p> <p><u>Заочна форма навчання:</u> 32 годин аудиторних занять. З них 12 годин лекцій, 20 годин практичних занять та 148 годин самостійної роботи</p>
Очікувані результати навчання	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК) ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>

	<p>ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p> <p>ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.</p> <p>ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.</p> <p>ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.</p> <p>Програмні результати навчання (ПРН)</p> <p>ПРН9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.</p> <p>ПРН13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.</p> <p>ПРН17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.</p>
Ключові слова	<p>здібності, загальна психологія, ігрова діяльність, індивід, індивідуальність, інтерв'ю, мислення, мова, мовлення, моральні почуття, настрої, обдарованість, пам'ять, потреба, психіка, психологія, самооцінка, самопізнання, свідомість, спілкування, спостереження, темперамент, тести, увага, уява, характер, акселерація, білінгвізм дитячий, вік, геронтопсихологія, дитинство, дорослість, дошкільний вік, зона найближчого розвитку, ідентифікація, комплекс позбавлення, криза нормативна (вікова), молодший шкільний вік, немовляти період, нерівномірність психічного розвитку, несвідоме, новоутворення психічні, онтогенез, підлітковий період, провідна діяльність, рефлексія, розвиток, сенситивний період, старість, шпитальність дитяча, юнацький період, Я-концепція.</p>

Формат курсу	Очний / заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Методи навчання <ul style="list-style-type: none"> • пояснювально-ілюстративний; • репродуктивний; • проблемний; • частково-пошуковий (евристичний); • дослідницький; • наочні; • словесні; • практичні; • інтерактивні методи: метод проектів.
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер, фліпчарт, маркери.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Протягом семестру 50 балів. З них:</p> <p>Семінарські заняття: (27 балів) – 18 по 1,5 бали.</p> <p>Практичні заняття (5 балів) – 5 по 1 балу.</p> <p>Модульний контроль – (18 балів) – 3 по 6 балів.</p> <p>Іспит – 50 балів</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що виконані студентами завдання для семінарських, практичних занять сприятимуть опануванню умінь працювати з науковими джерелами, сприятимуть формуванню навиків самостійної роботи.</p>

	<p>Списування, використання без дозволу інформації з робіт інших учасників курсу становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають усі семінарські, практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених у курсі.</p> <p>Література. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання усіх завдань. При цьому обов'язково враховуються присутність та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням; не допускається списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психологія як наука. Об'єкт та предмет психології. 2. Галузі психології. Практичне значення психології. 3. Методи вивчення психіки людини. 4. Умови та чинники формування психіки людини. 5. Види відчуттів та їхня класифікація. 6. Види сприймання та їхня класифікація. 7. Поняття про пам'ять та її основні функції. Види пам'яті. 8. Види мислення та їхня класифікація. 9. Поняття про мовлення та його функції. Білінгвізм. Види мовлення. 10. Поняття про уяву. Функції уяви. Види уяви та їхня класифікація. 11. Уява і творчість. Прийоми створення образів уяви. 12. Поняття про увагу та її основні функції. Основні властивості уваги. Види уваги та їхня класифікація. 13. Поняття про індивід, індивідуальність, особистість. 14. Поняття про темперамент та його провідні риси. Типи темпераменту та їхня психологічна

	<p>характеристика.</p> <p>15. Поняття про характер та його провідні риси. Чинники формування характеру. Типи акцентуацій характеру.</p> <p>16. Поняття про здібності та їхню природу. Види здібностей.</p> <p>17. Поняття про спілкування, його структура та функції. Види спілкування.</p> <p>18. Форми, засоби та стилі спілкування.</p> <p>19. Ефективне та конфліктне спілкування.</p> <p>20. Поняття про соціальну групу. Види соціальних груп.</p> <p>21. Міжособистісні стосунки в групі.</p> <p>22. Поняття про емоції та почуття, їхні властивості та основні функції. Види емоцій і почуттів та їхня класифікація.</p> <p>23. Діяльність як форма активності особистості. Структура діяльності.</p> <p>24. Засоби діяльності та провідні види діяльності.</p> <p>25. Загальне поняття про вольову діяльність людини. Вольові дії людини.</p> <p>26. Сутність, об'єкт і предмет вікової психології.</p> <p>27. Місце вікової психології в системі психологічних наук. Розділи вікової психології.</p> <p>28. Історія становлення вікової психології.</p> <p>29. Специфіка застосування методів психологічних досліджень у роботі з дітьми.</p> <p>30. Емпіричні методи вікової психології.</p> <p>31. Організаційні методи вікової психології.</p> <p>32. Теоретичні проблеми і практичні завдання вікової психології.</p> <p>33. Поняття онтогенезу психіки та його ключові питання.</p> <p>34. Проблема вікової періодизації у віковій психології.</p> <p>35. Стадії когнітивного розвитку Ж. Піаже.</p> <p>36. Психологія дитини у період пренатального розвитку.</p> <p>37. Особливості розвитку новонародженого.</p> <p>38. Психічний розвиток немовляти.</p> <p>39. Криза одного року. Причини виникнення та шляхи подолання.</p> <p>40. Розвиток психічних процесів у ранньому дитинстві.</p> <p>41. Розвиток емоційно-вольової сфери у ранньому дитинстві.</p> <p>42. Криза трьох років і шляхи її подолання.</p> <p>43. Розвиток психічних процесів у дитини дошкільного віку.</p> <p>44. Формування у пізньому дитинстві психологічної готовності до навчання в школі.</p>
--	---

	<p>45. Розвиток психічних процесів молодшого школяра.</p> <p>46. Особливості емоційно-вольової сфери молодшого школяра. Криза семи років.</p> <p>47. Криза підліткового віку, її соціально-психологічні та внутрішньо-біологічні причини, шляхи подолання.</p> <p>48. Формування самосвідомості та Я-концепції у підлітковому віці.</p> <p>49. Особливості психічних процесів, емоцій та волі старшого школяра.</p> <p>50. Формування особистості старшого школяра. Криза юнацького віку.</p> <p>51. Особливості спілкування у юнацькому віці.</p> <p>52. Тенденції розвитку людини в дорослому віці.</p> <p>53. Криза середнього віку її ознаки та причини виникнення.</p> <p>54. Психологічні особливості людей похилого віку.</p> <p>55. Стабільність та зміни у пізній дорослості. Задачі розвитку у похилому віці.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Вступ до психології					
1	Тема 1. Психологія на сучасному етапі її розвитку Предмет психології. Суб'єкт та об'єкт психології. Психологія в системі наук. Галузі сучасної психології та їх класифікація. Завдання психології. Основні тенденції розвитку сучасної психології	Лекція, 4 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14	Опрацювати матеріали лекції	1 тиждень
1	Тема 2. Історія розвитку психології	Семінар, 2 год.	1, 5, 8, 10, 12, 13, 14 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Психологія античності. 2. Психологія в епоху Середньовіччя та Відродження. 3. Розвиток психології в XVII столітті. 4. Психологічні ідеї епохи Просвітництва. 5. Розвиток психології в XIX столітті. 6. Розвиток психології на межі XIX-XX століть	1 тиждень
2	Тема 3. Методи психології Методи пояснення психіки людини.	Лекція, 2 год. Практичне	1, 5, 8, 10, 12, 14	Завдання (5 год): 1. Підготувати і провести	2 тиждень

	<p>Теоретичні методи: моделювання. Організаційні методи: метод поперечних зрізів, метод поздовжніх зрізів (лонгітюд).</p> <p>Емпіричні методи: спостереження, експеримент, опитування, бесіда, інтерв'ю, анкетування, аналіз продуктів діяльності, тести. Методи опрацювання даних. Інтерпретаційні методи: генезис ний метод, структурний метод.</p> <p>Методи розуміння психіки людини. Метод емпатичного слухання. Метод ідентифікації, метод інтерпретації внутрішнього світу.</p> <p>Методи впливу на психіку людини. Психотерапія. Психокорекція. Психотренінг. Психологічне консультування.</p>	заняття, 4 год.	Інтернет ресурси	<p>опитування (анкетування) на тему: «Чому Ви обрали для навчання педагогічний навчальний заклад?»</p> <p>2. За результатами анкетування провести бесіду, зробити обробку та інтерпретацію одержаних даних.</p>	
3	<p>Тема 4. Природа та сутність психіки людини</p> <p>Умови та чинники формування психіки людини. Внутрішні умови: фізіологічні, психологічні. Зовнішні умови: природне середовище, соціально-історичне. Біологічні (спадковість, вродженість) та соціальні (творча діяльність людини, мовлення). Фізіологічні механізми психіки.</p> <p>Свідома сфера прояву психіки людини. Свідомість та її особливості. Самосвідомість. Функції самосвідомості: самопізнання (самопостереження, самооцінка), самоприйняття, самоконтроль, самовдосконалення.</p> <p>Несвідома сфера прояву психіки. Структура психіки за З.Фройдом.</p>	Лекція, 4 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	3 тиждень

3	Тема 5. Розвиток психіки у філогенезі. Поява та розвиток свідомості	Семінар, 2 год	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Проблеми антропогенезу та розвиток форм відображення у живій і неживій природі. 2. Розвиток психіки у філогенезі: стадії та рівні розвитку форм психічного відображення за О. М. Леонтьєвим і К. Е. Фабрі. 3. Сутність відмінностей психіки людей від психіки тварин. Психіка і свідомість. 4. Суспільно-історичний характер свідомості. Розвиток свідомості та її структура. 5. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.	3 тиждень
Змістовий модуль 2. Пізнавальні психічні процеси					
4	Тема 1. Відчуття Поняття про відчуття: відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі.	Лекція, 2 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	4 тиждень

	<p>Класифікація та види відчуттів. Екстероцептивні: дистантні (зорові, слухові, нюхові), контактні (смакові, больові, тактильні). Інтероцептивні (органічні відчуття) Пропріоцептивні (кінестетичні, статичні).</p> <p>Закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація, синестезія, контраст. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація.</p>				
4	Тема 2. Сприймання	Семінар, 2 год	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	<p>Розкрити питання (3 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про сприймання. Природа сприймання. 2. Взаємозв'язки аналізаторів у процесі сприймання. 3. Фізіологічні основи сприймання. 4. Особливості сприймання 5. Ілюзії сприймання та їх причини. 6. Класифікація і види сприймання. 	4 тиждень
4	Тема 3. Пам'ять	Семінар, 2 год	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	<p>Розкрити питання (3 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про пам'ять. Класифікація і види пам'яті. 2. Процеси пам'яті. 	4 тиждень

				Запам'ятовування (мимовільне – довільне, механічне – логічне, оперативне). 3. Заучування і прийоми його організації. 4. Умови ефективності запам'ятовування. 5. Збереження. 6. Відтворення. 7. Забування. 8. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.	
5	Тема 4. Мова і мовлення Поняття про мову і мовлення. Функції мовлення: комунікативна, експресивна, сигніфікативна, планування, суспільно-історична. Види мовлення: зовнішнє (усне, монологічне, діалогічне; письмове; афективне), егоцентричне, внутрішнє. Механізми мовлення. Особливості мовлення: змістовність, зрозумілість, виразність, дієвість.	Лекція, 4 год. Семінар, 2 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Відмінності між мовою і мовленням. 2. Мова як суспільно- історичне явище. 3. Специфіка гносеологічного, семантичного, лінгвістичного і психологічного аспектів, проблеми мови і мовлення. 4. Культура мовлення соціального педагога.	5 тиждень
6	Тема 5. Мислення Поняття про мислення. Чинники, які	Лекція, 2 год. Семінар, 4 год	1, 5, 8, 10, 12, 14	Розкрити питання (5 год.): 1. Проблема генетичного	6 тиждень

	<p>впливають на мислення.</p> <p>Види мислення та їх класифікація. За характером об'єкта мисленнєві діяльності (практично-дійове, наочно-образне, репродуктивно-образне, понятійне), за ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне, продуктивне, творче), за характером задач (теоретичне, практичне), за способом дії (вербальне, невербальне), за розгорненням (дискурсивне, інтуїтивне), за ступенем реальності (реалістичне, аутистичне), за впливом на емоційну сферу людини (позитивне, негативне).</p> <p>Мислительні дії й операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація).</p> <p>Логічні форми мислення: поняття, судження, умовиводи.</p>		Інтернет ресурси	<p>зв'язку мислення і мовлення. Мовлення як матеріальна основа мислення.</p> <p>2. Особистісні властивості творчої людини: проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.</p> <p>3. -Інтелект людини. Розвиток та формування культури мислення у дітей.</p> <p><u>Практичне завдання:</u> на парі провести тести інтелекту та визначити коефіцієнту інтелекту.</p>	
7	<p>Тема 6. Увага</p> <p>Поняття про увагу. Функції уваги.</p> <p>Види уваги: за характером цілей діяльності (мимовільна (пасивна), довільна (активна), післядовільна); за спрямованістю (зовнішня, внутрішня); за формою організації (індивідуальна, групова, колективна); за ступенем соціалізації (природна, соціальна); за ступенем регуляції (безпосередня, опосередкована); за орієнтацією на психічні процеси (чуттєва, інтелектуальна).</p> <p>Властивості уваги: концентрація,</p>	<p>Лекція, 2 год.</p> <p>Практичне заняття, 1 год.</p>	<p>1, 5, 8, 10, 12, 14</p> <p>Інтернет ресурси</p>	<p>Діагностика рівня уваги (3 год)</p>	7 тиждень

	розсіяність, стійкість, коливання, переключення, розподіл, обсяг.				
7	<p>Тема 7. Уява</p> <p>Поняття про уяву. Уява і творчість. Функції уяви (антиципуюча, пізнавальна, емоційна, захисна, регулююча, контрольнo-коригуюча, естетична, перевтілення).</p> <p>Процеси, основні прийоми створення образів уяви (аглютинація, доповнення, комбінування, гіперболізація, акцентування, літота, якісне перетворення, типізація, схематизація, перенесення, аналогія, реконструювання).</p> <p>Класифікація та види уяви: за змістом (художня, наукова, технічна), за характером психічної активності (активна, пасивна), за характером цілей діяльності (мимовільна, довільна), за ступенем реальності (реалістична, фантастична), за ступенем новизни (репродуктивна, творча), за характером образів (конкретна, абстрактна), за провідним психічним процесом (інтелектуальна, емоційна). Мрія як особливий вид уяви.</p> <p>Індивідуальні особливості уяви (широта, змістовність, сила, яскравість, повнота, стійкість, різносторонність, реалістичність, дієвість).</p>	Лекція, 2 год. Практичне заняття, 0,5 год	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Діагностика рівня уяви (4 год)	7 тиждень
7	Контроль знань модуля 2	Практичне заняття, 0,5 год	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Підготовка до МК (4 год.)	7 тиждень

Змістовий модуль 3. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Емоційно-вольова сфера особистості					
8	<p>Тема 1. Темперамент</p> <p>Поняття про темперамент та його провідні риси. Теорії темпераменту: Гуморальна теорія; Конституційна теорія; Фізіологічна теорія; Регуляторна теорія.</p> <p>Типи темпераменту та їхня психологічна характеристика. Вплив темпераменту на діяльність людини.</p>	<p>Лекція, 2 год.</p> <p>Семінар, 2 год.</p>	<p>1, 5, 8, 10, 12, 14</p> <p>Інтернет ресурси</p>	<p>Розкрити питання (3 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фізіологічні основи темпераменту. 2. Історія розвитку та становлення вчення про темперамент. 3. Темперамент як основа для формування певних особистісних рис людини (вразливість, емоційність, тривожність, імпульсивність тощо). 4. Вплив темпераменту на індивідуальний стиль та ефективність діяльності людини. <p><u>Практичне завдання:</u> на парі провести тест на визначення типу темпераменту.</p>	8 тиждень
8	<p>Тема 2. Характер</p>	<p>Семінар, 2 год.</p>	<p>1, 5, 8, 10, 12, 14</p> <p>Інтернет ресурси</p>	<p>Розкрити питання (3 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. 2. Структура характеру. 3. Провідні риси характеру 	8 тиждень

				(емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні, мотиваційні). 4. Акцентуації рис характеру.	
9	Тема 3. Здібності Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей.	Лекція, 2 год. Практичне заняття, 1 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	<u>Практичне завдання (3 год):</u> на парі провести діагностику здібностей	9 тиждень
9	Тема 4. Спілкування Поняття про спілкування. Структура спілкування: комунікативний, інтерактивний, перцептивний компоненти. Функції спілкування. Механізми міжособистісного спілкування: ідентифікація, соціальна рефлексія, стереотипізація. Види спілкування: за контингентом учасників (міжособистісне, особистісно-групове, міжгрупове), за спрямованістю (соціально-орієнтоване, предметно-орієнтоване, особистісно-орієнтоване), за способом реалізації (формальне, неформальне), за тривалістю (короткотривале, довготривале), за замученістю (безпосереднє, опосередковане), за завершеністю (завершене, незавершене).	Лекція, 2 год. Практичне заняття, 1 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14, 15 Інтернет ресурси	<u>Практичне завдання (2 год):</u> на парі провести діагностику комунікативних здібностей	9 тиждень

	<p>Засоби спілкування. Невербальні засоби спілкування: тембр голосу, поза, жести, хода, візуальний контакт.</p> <p>Форми спілкування: анонімне; функціонально-рольове; педагогічне.</p> <p>Ефективність та стилі спілкування («спільна творчість», «дружня прихильність», «загравання», «залякування», «дистанція», «менторський»).</p>				
10	<p>Тема 5. Особистість у групі</p> <p>Поняття про соціальну групу. Позиція та статус людини в групі.</p> <p>Класифікація груп у психології: за формою існування (реальні, умовні), способом утворення (формальні, неформальні), рівнем згуртованості (дифузні, асоціації, корпорації, колектив), розміром (малі, великі).</p> <p>Етапи та параметри розвитку малої групи. Феноменологія малих груп. Психологічні феномени у великих групах.</p>	Лекція, 2 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	10 тиждень
10	<p>Тема 6. Емоції і почуття</p>	Семінар, 2 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	<p>Опрацювати питання (3 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. 2. Класифікації емоцій і почуттів: за рівнем організації (нижчі, вищі емоції), забарвленістю (позитивні, негативні), 	10 тиждень

				<p>характером впливу на життєдіяльність людини (активні, пасивні), ступенем розвитку (прості, складні).</p> <p>3. Види почуттів залежно від потреб і цілей: альтруїстичні, комунікативні, моральні, інтелектуальні, естетичні.</p> <p>4. Форми переживання емоцій і почуттів: емоційний тон відчуттів, настрій, пристрасть, афект, натхнення, апатія, фрустрація, емоційне вигорання, емпатія.</p>	
10	Тема 7. Діяльність та воля	Семінар, 1,5 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	<p>Опрацювати питання (3 год.):</p> <p>1. Діяльність як психологічна проблема. Поняття про діяльність як вияв фізичної і психічної активності.</p> <p>2. Структура діяльності. Внутрішня організація діяльності: мотиваційна,</p>	10 тиждень

				<p>цільова, інструментальна. Зовнішня організація діяльності: дія, поведінка, операції. Інтеріоризація та екстеріоризація.</p> <p>3. Засоби діяльності: знання, уміння, навички.</p> <p>4. Умови формування навичок. Взаємодія навичок: позитивне перенесення (індукція навичок), негативне перенесення (інтерференція).</p> <p>5. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця), їхнє освоєння і розвиток.</p> <p>6. Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі.</p> <p>7. Вольові дії людини. Ознаки вольових дій.</p> <p>8. Етапи вольових дій. Проста вольова дія. Складна вольова дія.</p> <p>9. Психологічні механізми</p>	
--	--	--	--	--	--

				вольової регуляції.	
10	Контроль знань модуля 3	Практичне заняття, 0,5 год.	1, 5, 8, 10, 12, 14 Інтернет ресурси	Підготовка до МК (3 год.)	10 тиждень
Змістовий модуль 4. Вікові особливості розвитку особистості					
11	Тема 1. Вікова психологія як наука Вікова психологія та її місце у системі психологічних знань. Вікова мінливість психічних явищ як об'єкт вікової психології. Предмет вікової психології. Зміст та основні поняття вікової психології. Розділи вікової психології.	Лекція, 4 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	11 тиждень
11	Тема 2. Методи та проблеми вікової психології	Семінар, 2 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Специфіка застосування методів психологічних досліджень у роботі з дітьми. 2. Групи методів та їх характеристика. 3. Загально-психологічні і спеціально-психологічні методи. 4. Психолого-педагогічний експеримент як	11 тиждень

				особливий метод вікової психології. 5. Теоретичні проблеми і практичні завдання вікової психології.	
12	Тема 3. Онтогенез психіки людини Умови, фактори, характер розвитку психіки людини. Біологічні теорії, теорії навічання, психоаналітичні, когнітивні та гуманістичні теорії: точка зору на онтогенез. Основні закономірності та тенденції онтогенезу психіки людини, поняття про сенситивні та критичні періоди.	Лекція, 2 год. Семінар, 1 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати питання (2 год.): 1. Вікові періодизації Еріксона, 2. Рубінштейна, 3. Гофмана, 4. Фрідмана-Калугіна.	12 тиждень
12	Тема 4. Психологія дитини у період пренатального розвитку та новонародженого	Семінар, 3 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати питання (5 год.): 1. Психічний розвиток дитини в нутроутробному стані. 2. Вплив зовнішнього середовища на плід дитини. 3. Період пристосування новонародженої дитини. Фізичні стани. 4. Вроджені особливості новонародженого. 5. Встановлення стосунків між новонародженим та батьками.	12 тиждень

13	Тема 5. Психологія немовляти Формування психічних процесів та моторних навичок немовляти. Вікові особливості емоцій. Спілкування немовлят з дорослими. Становлення Я-концепції. Криза одного року, її причини, прояви та шляхи її подолання.	Лекція, 4 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	13 тиждень
13	Тема 6. Психологічні особливості дітей дошкільного віку	Семінар, 2 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати питання (3 год.): 1. Психологічні особливості дітей дошкільного віку 2. Розвиток психічних процесів у ранньому віці. 3. Особливості емоційно-вольової сфери. 4. Початкові стадії формування особистості та криза трьох років. 5. Формування у дошкільному віці психологічної готовності до навчання в школі. 6. Криза 7-ми років та шляхи її подолання.	13 тиждень
14	Тема 7. Психологічні особливості розвитку дитини молодшого шкільного віку Загальна характеристика початкового	Лекція, 2 год. Семінар, 1 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Розкрити питання (2 год.): 7. Основні труднощі молодшого школяра та	14 тиждень

	<p>періоду шкільного життя дитини. Психологічна характеристика готовності та адаптації дитини до навчання в школі.</p> <p>Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів. Навчальна діяльність молодших школярів.</p> <p>Особливості спілкування молодших школярів. Розвиток особистості в молодшому шкільному віці.</p>			<p>шляхи їх подолання.</p> <p>8. Розвиток психічних процесів молодшого школяра.</p> <p>9. Формування почуттів та волі.</p> <p>10. Особистісні відносини у молодшому шкільному віці.</p>	
14	Тема 8. Психологічні особливості підлітка	Семінар, 3 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	<p>Розкрити питання (4 год.):</p> <p>1. Криза підліткового віку, її соціально-психологічні та внутрішньо-біологічні причини та шляхи подолання.</p> <p>2. Розвиток психічних процесів, емоцій та волі підлітка.</p> <p>3. Особливості спілкування у підлітковому віці: спілкування підлітка з однолітками, з батьками, з дорослими.</p> <p>4. Розвиток особистості підлітка. Формування самосвідомості та Я-концепції.</p>	14 тиждень

15	Тема 9. Особливості розвитку в юнацькому віці Кризи юнацького віку та формування особистої ідентифікації. Формування особистості. Соціальне середовище та його роль у юнацькому віці. Пізнавальна та емоційно-вольова сфери юнаків.	Лекція, 4 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції	15 тиждень
15	Тема 10. Психологія людей зрілого віку	Семінар, 2 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Психологія людей зрілого віку. 2. Тенденції розвитку людини в дорослому віці. 3. Кризи та сенситивні періоди в дорослому віці. 4. Психічні процеси у дорослому віці. 5. Батьківські ролі та їх засвоєння. 6. Особистісні завдання на етапі середньої дорослості. 7. Стель сімейного життя. Статеві відмінності у дорослому віці. 8. Криза середнього віку.	15 тиждень
16	Тема 11. Психологічні особливості людей похилого віку Загальна характеристика старості.	Лекція, 2 год. Семінар, 2 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Розкрити питання (3 год.): 1. Пізня дорослість особистості. Морфо-	16 тиждень

	<p>Особливості Я-концепції і розвитку особистості в період старості.</p> <p>Особливості життєдіяльності і спонукальної сфери людини у старості.</p> <p>Особливості пізнавальних процесів у старості</p> <p>Фізіологічні обмеження і особливості поведінки людей похилого віку. Емоційна сфера людини у старості. Задоволеність життям у старості.</p> <p>Реалізація мудрості як сенс життя у старості. Значення сім'ї для людини похилого віку. Особистість і здоров'я старих людей. Вмирання і смерть старих людей.</p>			<p>функціональні зміни в похилому віці.</p> <p>2. Когнітивні зміни у похилому віці.</p> <p>3. Стабільність та зміни у пізній дорослості.</p> <p>4. Задачі розвитку у похилому віці.</p> <p>5. Вихід на пенсію та його наслідки.</p> <p>6. Стосунки з дітьми, онуками, подружнім партнером.</p>	
16	Контроль знань модуля 4	Практичне заняття, 2 год.	2, 3, 7, 9, 11 Інтернет ресурси	Підготовка до МК (3 год.)	16 тиждень